

מה הם היו אומרים: "הצדק הולך תמיד עם החזק יותר" | ז'אן דה לה פונטן

הופתעה לטובה.
עו"ד עירית
קאהן, נשיאת
ארגון המשפטנים
היהודים

רודפים או צדק?

האם לישראל יש סיבה מוצדקת לחשוש מבתי הדין הבינלאומיים? האם ישראל זוכה ליחס משפטי הוגן בעולם? והאם גם בצבא האמריקאי מפחדים מדוח בנוסח גולדסטון? כתבנו טס לכנס של ארגון המשפטנים היהודים, שנערך בהאג ועסק בדיוק בשאלות האלה

משה רונן, האג | צילום: צביקה טישלר

עורכי דין ועוד שמונה אנשי צוות משפטי בכל רגע נתון, המייצעים למפקד מה מותר ומה אסור לו לעשות.

מקבלים שבת

בכנס, שנערך בהאג, השתתפו כ-150 עורכי דין ומשפטנים מכעשרים מדינות. כמחצית מהמש"תתפים היו ישראלים, אבל לכנס הגיעו גם שופט בית המשפט העליון באוסטרליה, שהוא יהודי, וכן משפטנים מארצות-הברית, אנגליה, הודו, צרפת, איטליה, לטביה, הולנד, בלגיה, צ'ילה, ארגנטינה, שווייץ, דרום אפריקה, אוגנדה ועוד. רובם הגדול של חברי הארגון הם עורכי הדין ומשפטנים יהודים, אבל נאמן למסורת של אי אפליה מקבל הארגון לשורותיו גם משפטנים שאינם יהודים, המעוניינים להצטרף אליו. כך אפשר היה לראות בסעודת ליל שבת גם חברי ארגון שאינם יהודים, כשהם מזומנים את מזמורי השבת.

נשיאת הארגון, עורכת הדין התל-אביבית עירית קאהן, הופתעה מקבלת הפנים הידידותית של העיר האג ובתי המשפט שלה לחברי הארגון. ראשי בתי המשפט הבינלאומיים שמחו להשתתף בכנס ולהיפגש עם עורכי הדין והשופטים היהודים. "ציפינו לביקורתיות מסוימת, לאור הרוח הנושבת בשנים האחרונות מהאג – אבל הופתענו לטובה", אומרת עו"ד קאהן.

משה רונן היה אורח הארגון הבינלאומי של עורכי דין ומשפטנים יהודים

לכהונה נוספת בתפקיד. גם הוא השתתף בכנס – אך הקפיד לדבר רק באנגלית ולא להוציא מילה אחת בעברית.

בית המשפט הצעיר ביותר בהאג הוא בית המשפט הפלילי הבינלאומי (ICC), שהוקם לפני כעשר שנים. נשיאו הראשון של בית המשפט הזה, השופט פיליפ קירש, השתתף בכנס ונאם בו. בית המשפט הפלילי הבינלאומי הוקם לפני כ-11 שנה. הצטרפו אליו 122 מדינות – ישראל וארה"ב אינן ביניהן. "בית המשפט הפלילי הבינלאומי הוקם כמוצא אחרון לשפיטת פושעי מלחמה ועב-ריינים על המשפט הבינלאומי", אמר בכנס הנשיא הראשון של בית המשפט, פיליפ קירש הקנדי. "אם מדינה שופטת בעצמה את העבריינים, בית המשפט הפלילי הבינלאומי לא יפעל".

ישראל חוששת מבית המשפט הפלילי הבינלאומי: אם פלסטין תוכר כמדינה ותצטרף אליו, אפשר יהיה לשפוט בו ישראלים על אירועים שהתרחשו ביהודה ושומרון. בכלל, לפי אמנות בינלאומיות, מדינה המיישבת מאזרחיה בשטחה של מדינה אחרת עוברת על הדין הבינלאומי.

גם האמריקאים חוששים ממנו. קולונל (בדי-מוס) פרד בורק השלישי, לשעבר פרקליט צבאי אמריקאי, הרצה בכנס על השפעת בתי המשפט הבינלאומיים על הצבא האמריקאי. מהדברים של בורק עולה דמיון מפתיע בין ההתמודדות של צה"ל ושל הצבא האמריקאי עם החששות מפני העמדה לדין בינלאומי.

לדבריו, היום בארצות-הברית יש אלפי עורכי דין המייצעים לכל מפקד. בכל חטיבה יש שני

הבינלאומי לצדק (ICJ), שהוקם ב-1945, עם סיום מלחמת העולם השנייה, ויושב בארמון הש"לום. ועידת המשפטנים היהודים נערכה בארמון המרשים הזה.

זהו בית משפט אזרחי הפוסק בסכסוכים שבין מדינות. לצד סכסוכים כלכליים, כמו המחלוקת בין ארצות-הברית וקנדה על מיקומו של הגבול הימי ביניהן, או ויכוח בין רומניה לבין אוקראינה על זכויות שיט בים השחור, יש בו דיונים גם על נושאים מורכבים יותר. אחד מהם הוא חוות הדעת שכתב בית הדין נגד הקמת גדר ההפרדה על ידי ישראל. לבית הדין הבינלאומי לצדק אין משטרה ואין אמצעי אכיפה, ולכן הוא יעיל רק אם המדינות המעורבות בסכסוך מקבלות מראש את פסיקתו או שמועצת הביטחון של האו"ם מחליטה על הפעלת כוחות או"ם כדי לממש פסק דין שלו.

בית המשפט הבינלאומי הגדול ביותר בהאג הוא בית המשפט הפלילי בעניין פשעי מלחמה שבוצעו ביוגוסלביה לשעבר (ICTY). הוא הוקם בהחלטה של מועצת הביטחון בשנת 1993, ומאז נשפטו בו קרוב למאתיים פושעי מלחמה. בית המשפט לפשעי יוגוסלביה לשעבר שוכן בבניין גדול ואפור, מול הבניין העגול של הארגון לפי רוק נשק כימי, שוכה לא מזמן בפרס נובל לשלום. נשיא בית המשפט הזה הוא פרופ' תיאודור מירון, ישראלי לשעבר, שהיה היועץ המשפטי של משרד החוץ ושגריר ישראל בקנדה, עד שהחליט לוותר על אזרחותו הישראלית ולהציג את עצמו כאמריקאי. לפני כשבועיים הוא נבחר מחדש

דיונים התנהלו בסדר מופתי ובאווירה טובה, אבל הדברים שנישאו על הבמה היו לא פעם חריפים. האם ישראל זוכה ליחס הוגן בבתי המשפט הבינלאומיים?

השאלה הטעונה הזו עמדה במרכז הכנס שע"ך ארגון עורכי הדין והמשפטנים היהודים. לא במקרה נבחרה העיר האג בהולנד, שבה ממוקמים שלושה בתי משפט בינלאומיים, לארח את האירוע. הביקורת, כפי שניתן לנחש, על ההוגנות של המוסדות הבינלאומיים הייתה קשה – לפחות מצידם של מרבית הרוברים הישראלים. על הבמה ניצב אל"מ (מיל') עו"ד דניאל רייזנה. מועצת הביטחון של האו"ם קבעה שתקיפת הכור העיראקי על ידי חיל האוויר היא הפרה של הדין הבינלאומי, הוא טוען. בית המשפט הבינלאומי לפשעי יוגוסלביה שפט את המפסידים במלחמה, הוא ממשיך בקו הטיעון, אבל לא אמר מילה נגד ההפצצות של נאט"ו. מפקדי חיל האוויר האמריקאי, לעומת זאת, החליטו שההפצצות ביוגוסלביה ייעשו מגובה רב, כדי לא לסכן את הטייסים. התוצאה הייתה החטאות בהפצצות והרג מאות אזרחים חפים מפשע. בתי המשפט הבינלאומיים לא אמרו מילה נגד ההחלטה הזו – אבל כאשר ישראל תקפה בעזה, והרגה בטעות אזרחים, נכתב נגדה דוח גולדסטון.

איפה עובר הגבול

שלושה בתי משפט בינלאומיים פועלים בעיר האג שבהולנד. הוותיק מביניהם הוא בית הדין

